

No fa pas gaire que he fet la descoberta –tot i que és una obra publicada l’any 1975– de les “referències” teresianes que hi ha en el *Dietari* de Jeroni Pujades, i que ara poso a l’abast dels nostres lectors. Crec que és força interessant saber –ni que sigui en síntesi– el que diu de les “nostres coses” un catedràtic de dret de la Universitat de Barcelona que va viatjar i viure a Catalunya, i particularment a Barcelona i Castelló d’Empúries, de 1568 a 1635. I encara més si diem ja tot seguit que un dels nostres provincials va ésser per a ell “un pare en lo spiritual y temporal” (v. 1, p. 183). Aquest esdeveniment i la referència al P. Domènec de Jesús Maria Ruzola seran les cites més llargues –gairebé el gruix de la meua aportació– pel seu valor històric.

El *Dietari* de Jeroni Pujades ha estat publicat per la Fundació Salvador Vives Casajuana en quatre volums: I (1601-1605), II (1606-1610), III (1621-1625) i IV (1626-1630), els anys 1975-76, d’acord amb els originals manuscrits que són a la Reial Acadèmia de Bones Lletres i a la Universitat de Barcelona. Hi manquen, com podeu veure, els anys 1611 a 1620, perquè s’han perdut. No cal dir que el *Dietari* és escrit en català, i el seu autor un bon nacionalista.

El contingut d’aquest “dietari” és molt variat, i la seva forma molt casolana. Hi ha de tot una mica del que passava pel carrer, com també –segons ens diu A. Duran Sanpere en el pròleg– “les primeres manifestacions d’una lluita interna que aviat hauria d’esclatar en la Guerra dels Segadors” (vol. I, p. 9). Sigui com sigui, estic d’acord que “serà una obra de continuada consulta que aclarirà molts dubtes i farà veure més de prop la vida quotidiana de la ciutat a començos del segle XVII, i no tindrà altre defecte que el de la seva brevetat” (Id., p. 10).

TEMES I PERSONATGES DEL NOSTRE ORDE

Festes de la canonització de sant Ramon a Barcelona l’any 1601

Diumenje a 3 de juny, los pares Carmelitas Descalços, sens professó, sols conventualment, anaren a Santa Catherina y feren offici de sant Ramon; predicà aquell àngel de fra Alonço de los Ángeles, difinidor del orde; tinc jo de sa mà pròpia lo original sermó ab dos altres d’esta festa guardats per relíquia; són tinguts per los millors que se sian fets, axí per sa doctrina, com per sa vida exemplar y santa (vol. I, p. 133).

Mort del P. Alonso de los Ángeles, I def. provincial de Catalunya: abril de 1602

Dimechres a 3 de abril 1602, dia del dimechres Sant, soterrat lo cos del molt reverent pare fra Alonço de Fuente (que en la religió se deia frai Alonço de los Ángeles) al temps de

* [Publicat a *Butlletí informatiu. Carmelites Descalços de Catalunya i Mallorca*, 36 (maig 1983), pp. 9-12.]

sa mort que és estada vui a la matinada, difinidor del orde dels Carmelitas Descalços, del qual abans era estat provincial y après rector del convent de aquesta ciutat. Era per sa vida exemplar tingut per sant, per son sperit per oràculo, per ses prèdiques per gran doctor, y hu dels majors que vui tingués la Isglésia de Espanya, affable, comú amich de posar paus; per pobre que fos lo home si l'avisava, prenia la capa y anava a cercar com poder-lo remediari de la necessitat o de la aflicció que se li comunicava. Era molt aficionat a esta ciutat y poble català, tant que·s pot vèurer quant foren les coses de Perpinyá ab Alfonço Alcarçó, capitá del rey de Franga en les jornades de 20 de agost 1597 y a 25 de abril 1599. Tenia·n jo un pare en lo spiritual y temporal. Y testifique *coram Deo et hominibus*: una que cada vegada que·l veia en la trona me aparexia se li umplia la cara, que tenia una majestat en si y un escull que casi resplendia; la altra que may li anava devant que no temés que·m sabia y endevinava los secrets de ma consciència. En dos coses sé que infalliblement tingué revelació: la primera que estant jo mal del encontré del meu peu dret en lo any 1600, estant aguardant tothom la mia mort per momentos digué *Más mal tiene de lo que pienssan, pero es toque de Dios y no morirá d'esta*. Y assò sense aver·me vist sinó relatant·li mon mal y suplicant·lo me visitàs féu ho, y entrar ell per la cambra me alssí sentat en lo llit y diguí lo de Eliseo a Elies *Pater da michi spiritum tuum duplicem*. Senyà·m y benehi·m y conforta·m y entre altres coses me digué: *Hijo demasiado gosso sentís de verme, el pulsso se os ha alterado mortificaos que yo me voi*. Y deia veritat que ab un abràs que·m donà me era parat com una escarlata. La segona revelació fou de sa mort perquè estant predicant en lo Hospital, après dinar del primer divendres de aquesta quaresma, reprenent los homicidis se fan en esta ciutat y specialment lo que·s féu dit dia, digué: *Hijos tomadlo con las entrañas que lo digo; mirat que os quiero para el cielo y que no hos predicaré más quaresmas*. En sa mort no hi ha hagut qui no·s sia lacrimat; acudia la gent com a jubileu mentres se li feien los officis y quant lo enterraren en lo cor qui està ab rexa al altar major molts li tallaren del àbit. Tinch·ne jo ma part, y tinc tres sermons de les festes de sant Ramon scrits de sa mà. Plàcia al senyor axí sia ma ànima en lo cel com jo crech que hi és la sua.

En ocasió dels debats entre lo Capítol de la Seu i la Ciutat

Dissapte a 25 de octubre 1603... ya ben post lo sol y prop de les oracions, exint yo del convent dels frares Carmelitas Descalços, trobí a la portaria a mossèn Martines, prevere, fisch de la cort ecclesiàstica, a cavall ab una bella mula, ben suada, que era senyal la feia ben trotar, y digué al frare que a mi me obrí la porta que ab la brevedat possible li fes venir allí lo prior o sotsprior o qualsevol que en casa fos president, que li devia parlar per part dels vicaris generals... y mostrar·li un paper intitulat Memorial dels qui són excomunicats de Consell de Cent (vol. I, pp. 300, 302, 303).

Estada a Barcelona del P. Domènec de Jesús Maria Ruzola, camí de Roma, l'any 1604

Diumenje, a 2 de Maig de 1604... Dit dia, trobant·me oyr missa en lo monastir dels Descalços, y isglésia de St. Joseph, viu lo que diré baix a 15 (vol. I, p. 354).

Dissapte a 15 de maig 1604. Havent stat alguns quatre mesos en la present ciutat de Barna. en lo convent de St. Joseph de l'orde de Nostra Señora del Mont del Carme dels frares reformats, que vulgarment diuen Descalços, lo pare fray Domingo de la Virgen Maria, se embarcà en la nit ab la galera patrona de Gènova per a Roma, obehint al mandato del señor Núncio de España, qui lo envia al St. Pare. Ell és de nació aragonès, natural de Calathayud, volgut dels sors. Rey, reyna de Espanya per la sanctedat de vida en grau extremat. Obrà per ses oracions nostre Señor diversos mirachles. Havia ja ell estat en altra vegada, allà als primers anys de la fundació de la casa, i axí era molt conegut de tots. És teòlech predicador, y perquè sovint se eleva y se posa en rapte, y per ço fugia prèdicas de concurs de gent, y axí sols feia pràcticas per parladors de monjas o en sa casa a hores captadas. Yo may lo viu elle-

vat, pero mossèn Phelip Desplanes y molts altres, deyan lo divendres sant que aquella nit y matinada stigué sinc hores elevat devant lo moniment, fins que lo P. Prior, fray Franc. de la Virgen s'i acostà, en virtut de obediència li manà se llevàs de allí. Corrien-li algunes làgrimes mentres que stigué elevat. Acudian a ell infinits malalts de diversas malalties, los quals se feyan tocar de ell, y senyava'ls juntas las mans deya: *Sancta Maria succurre miseris & et Salvos tuos, & Oremus. Mater Dei sanctissima rogamus te per tristitiam quam habuisti in illis quadraginta horis in quibus filius tuus Dnus. nter. jacuit in sepulcro, et per gaudium quod habuisti de Resurrectione illius ut convertas tribulationes et infirmitates istas in gaudium, ut te benedicamus per Iesum Christum dominum nostrum, qui est benedictus in secula seculorum. Amen.* I axí molts, segons la fe que aportaven, van. Yo viu un diumenge a dos del present, que acabava de dir missa, passades 300 lb. (?) personas malaltas que anavan perquè los tocàs, y entre altres molts, cegos perquè poch dies abans miraculosament havia restituïda la vista a un cego. També oy allí dir que poch dies abans un home li aportà un minyonet que stava per aspirar, y ell lo aconsolà y li digué que oràs devant lo sant sacrament. Y ell se tancà a la sacristia ab lo infantet, com altre Elias, y poc après hisqué ab lo infant y lo donà a son pare bo y sa. Y axí vistas tantas maravellas, sabent que se n'anava a embarcar, acudí tant poble al monastir, que hi havia passades de mil ànimes. Y axí per lo que la fúria de la gent li havia de pertorbar lo pas, fou forçat posar-lo en un cotxo. Y ab tot era tanta y tan soberga la gent que fou menester entrar dins lo monastir per una porta de la obra nova. Allí entrava la gent, y quatre de sis cavallers lo hagueren en braços y posar-lo dins lo cotxo, en lo qual stava mossèn Joseph Balmanya, doctor del real Consell, patró de la casa, qui se'l ne aportava a sopar a casa sua. Exit lo cotxo, saltava la gent a la porta, y axí fou forçat anar lo cotxo corrent, y quant més corria més gent seguia, com una gran banda de stornells. Arribat a casa mossèn Dalmau al carrer Ample, allí trobaren altra tanta gent que·ls sperava. Y pujant ab gran treball per la scala, digué que s'apartassen de la barana, que certament havia de càurer. Pujat dalt, trobà en una sala moltíssimes senyores que·l staven esperant, y estant allí, ab ellas, com la gent abundava en la scala, la barana caygué, y lo pare Domingo sentint lo remor y crits dels qui queyan, digué que·l dexassen exir a donar-los la benedictió. Y axí hisqué a una finestra, y benint a tots los qui eran caiguts, se alsaren sens leció ninguna. Vista la meravellosa gràcia del Senyor, corregué la fama per ciutat, y la gent acudia a la dita casa y a la vora del mar esperant la embarcació. Però lo bon pare, per fugir la honra mundana no·s volgué embarcar fins a la mija nit. Sia alabat nostre Senyor y sa bondat qui·ns dóna justs que·ns sustenten.

Processó de Corpus de l'any 1604: Diumenge, dia 20 de juny

... dit dia, com estava assignat per fer la processó del Corpus que lo dijous no se era poguda fer, havent fet tot lo dia prou ras y clar, estant-se ordenant la dita processó, anant ja les confraries, clero de parròchias y las religions, vingué una gran ayguada que molts dels frares se'n tornaren dins la Seu: altres, com caputxins y descalços se n'anaren pençant-se que no exiria la custòdia... (vol. I, p. 364).

El virrei suspengué de jutge de cort al fundador del nostre convent de Barcelona, Joseph Dalmau

Juny 1605. Als primers dies del present mes, lo virey suspengué a micer Joseph Dalmau, doctor del real Consell de la sala del canseller, perquè havia escrita una carta a T. Dalmau, governador del castell de València de la duquesa de Cardona, que tenia pres a un home adalat, que'l soltàs... Los doctors del Consell n'estan pasmats que de mandato se faça una suspensió. Y han scrit al rey en favor de micer Dalmau, lo qual ha enviat un frare descalcs conventual de sant Josep de Barcelona al rey... Aprés, en lo maig o juny de 1606, lo rey li restituí la insígnia de la cota ab 400 lliures de penssió. Havent estat ell en cort molt temps (vol. I, pp. 393, 394, 395).

Exèquies i enterrament de Guillem de Sant Climent

Dilluns a 9 de marts de 1609 lo cos del noble don Guillem de Santclement, qui era mort embaxador de Alamanya fou portat a Barcelona ab unes falgues dins de una caxeta embalcamat. Y la caxeta estava dins altra caxa en què venia molta plata obrada y los mariners pensavan aportar sols la plata. Fou depositat en lo monastir de Sant Joseph dels frares Carmelitas Descalços per lo entretant que se li ordenava cèlebre pompa funeral. De la qual a 8 de abril de 1609 y de sa mort a 9 setembre 1608 (vol. II, pp. 87-88).

Dimechres a 8 de abril any 1609 dia senyalat per las honrras funerals... En la isglésia de Sant Joseph del convent dels Carmelitas Descalços de Barcelona, lloc ahont estava depositat lo cos del noble don Guillem. En lo mig de la isglésia estava un gran túmol ab son llit... cubert per lo entorn de drap negre ab molts scuts de armes de la casa de Santclement y de Centelles... En tots los altars se celebravan missas de rèquiem havent-hi dos ciris de pes de mija lliura en cada altar. Bax y devant del túmol en una caxa petita estava embalcemat lo cos del dit defunct cubert de un drap negre y lo àbit de Sant Jago, ço és la vesta llançada desobre. Al altar major estavan los magnífichs consellers de Barcelona ab ses gramalles de dol...

Estant axí la cosa aparellada, los frares de Sant Josep comenssaren son offici cantant de rèquiem y absoluta... Juntades estes parròchies y frares se ordenà la processó... y per las Cermoleras entraren en Santa Catherina (o sia, al convent dels PP. Dominics de Barcelona)... hont és lo seu vas, en lo qual volgué ser portat lo seu cos essent-li ya estadas fetes en Praga a 9 de setembre 1608 cèlebres obsèques... (vol. II, pp. 89, 90, 91, 92, 94).

Canonització de santa Teresa de Jesús, any 1622

[Roma] Diumenje als 27. Sant dia de Pascua de Resurrecció nostre sanctíssim pare Papa Gregori catorze, en la ciutat de Roma, canonizà la senyora mare Teresa, fundadora de la recollectió dels Carmelitas Descalços, y al pare Innacio de Loyola, fundador del orde dels Jesuïtes o capellans que's diuen de la Companyia de Jesús, al pare Francisco Xavier de la mateixa Companyia y a sant Isidoro labrador de Madrid, tots quatre espanyols y un sant presbítero italià... (vol. III, pp. 82-83).

[Perpinyà] Diumenje a 18 setembre 1622... En est dia y tres següents en Perpinyà se fan las festas de la canonització de la santa mare Teresa de Jhesús (id., pp. 115-116).

[Girona] Divendres a 23. En Gerona se comenssan las festas de la canonització de la santa mare Teresa de Jhesús (id., p. 116).

Carmelites Descalces de Barcelona, febrer de 1624

Divendres a 2, dia de Nostra Senyora... En las Carmelitas Descalças de Barcelona pren lo àbit donya (...) de Boxadós, filla de don Juan, segon comte de Savallà (id., p. 167).

Es tracta de Caterina de la Concepció que professà l'any següent i esdevingué fundadora de Reus.

Carmelites Descalços de Gràcia, juny de 1630

Dissapte a 22. Fou aportat lo Sanctíssim Sacrament de l'altar en la isglésia del Monastir nou de Nra. Sra. de Gràcia, dels pares Carmelites Descalços de St. Joseph, que depèn per ca-

sa de herm, sobre Sarrià, territori de Barcelona. Ha fundat lo Dr. mr. Joseph Dalmau, Dr. del real Consell jubilar. Este bon Dr. ajudà ab la Sa. Lucrècia, muller sua, a fer la casa de St. Joseph de Barça. que's pot dir que tot és obra dels dos. Aprés, per tema del Duch de Monteleón, Virey de Catalunya, fou privat de la cota. Hisqué y fou Conseller de Barça. Tornaren-li la cota y eia per de alguns anys demanà adiut, y fou mr. Franch. Ferrús. Morí-li la muller, féu-se capellà i edificà a fundamentis lo convent de Nra. Sra., ahont se n'és passat a viure; no frare, sinó capellà (vol. IV, pp. 235-236).

Cloenda. Aquests son els "temes i personatges del nostre Orde" més importants que hi ha en el *Dietari* de Jeroni Pujades. Si l'article no hagués sortit tan llarg hi afegiria el *curriculum vitae* del P. Alfons, P. Domènec i Mn. Dalmau (fundador dels dos carmels masculins de Barcelona: Sant Josep a la Rambla i els Josepets a Gràcia). Potser fóra bo dedicar-los tot un altre article.

Barcelona, maig de 1983